

MESEČNIK, POSVEČEN
PROTI ALKOHOLNEMU
GIBANJU NA SLOVENSKEM

„Najboljša je
pač voda.“

PIŠČALKA

za
abstinate,
pivce in pijance.

== CELJE ==
ZVEZNA TISKARNA.

Piščalka izhaja vsak mesec 20. tega ter stane na leto **4 K**, za dijake **3 K**.

Naročnina naj se pošilja po poštni položnici, če pa po nakaznici pa na: **Upravništvo «Piščalke» v Celju.**

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: **Franc Avsec, Št. Juri pod Kumom, pošta Radeče.**

Leposlovni spisi pa na naslov: **Leopold Lenard, Radeče pri Zidanem mostu.**

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: **Anton Černe.**

DRUŠTVO „ABSTINENT“ V LJUBLJANI

PRODAJA

≡ **KAZALNICE** ≡

„Ne v krčmo“
„Delirium tremens“
„Žrtvi alkohola“

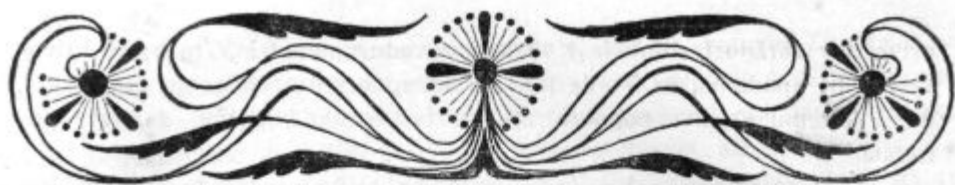
≡ **PO 8 VINARJEV** ≡

DRUŠTV. ZNAMENJA
Z NAPISOM

„Proč z alkoholom“
ZA ČLANE 50 VIN.
ZA ČLANICE 40 VIN.

NAROČI SE PRI DRUŠTVU

„ABSTINENT“, LJUBLJANA, KOPITARJEVE UL. 2

Abstinenca in bogoslovje.

(Priobčil I. K.)

Svetopisemski pridigar ima vedno prav, ko trdi, da ni nič novega pod solncem. Tudi ugovori proti abstinenци po uzorcu slovečih platnic ne morejo dobiti patenta izvirnosti. Izvirno je morda le prizadevanje, s katero hoče pisatelj svojo sofistiko ovekovečiti, ker «verba volant, littera scripta manet».

Že l. 1900. je P. Albert M. Weiss spoznal za potrebno, da je v 2. št. katol. abstinenčnega lista «Volkswohl» objavil pismo, v katerem je ovrgel navidezno pobožne ugovore zoper abstinenco. P. Weiss je redovnik dominikanec, profesor na prosti katoliški univerzi v Freiburgu, svetovno znan učenjak, spisal je veliko delo: «Apologie des Christenthums» t. j. zagovor krščanstva; je priznan veščak na socialnem polju. V vsakem oziru je on bolj opravičen sodnik o abstinenčnem gibanju, kakor pa naš znani nasprotnik, ki je sam priznal, da ni veščak v alkoholskem vprašanju: «Ker sem bil poslednji čas prisiljen na polje, ki mi je bilo doslej precej tuje.»

Evo Vam Weissovo pismo:

Spoštovani gospod!

Prosili ste me, naj obravnam abstinenčno vprašanje z bogoslovne plati. Zdi se mi, da zahtevate od mene, naj naročim veliki kanon iz Genta, da Vam ž njim preženem vrabce z vrta. Bogoslovje ima malo opraviti z abstinenčnim vprašanjem, tako se vsaj meni zdi. Vrgli so Vam v obraz cel koš krivoverstev. O dobro vem, kako Vas, ki ste lajik, obliva mrzel pot. Pa le mirni bodite. Vsa očitanja krivoverstva Vam ne morejo škoditi.

Zmerjajo Vas «pelagijanca». To je strašno! Veste pa, kaj je to «pelagijanec»? To je človek, ki trdi, da se dá brez milosti božje storiti kaj nadnaravno dobrega. No, menda se nikdo ne drzne trditi, da je zdržnost od vina in piva tako nadnaravno dobro delo, da zanje ne zadostuje naravna človeška moč. Čemu tedaj to grdo očitanje? Morda hoče reči, da pridigarji zdržnosti in treznosti zbujaajo domnevanje, da so pelagijanci, ker mislijo, da se bo dal svet prepričati o škodljivosti vina in piva, ali celo

privesti v zdržnost edino le z razlogi navadne pameti? V to vrsto krivo-vercey ne spadamo, ne Vi, ne jaz. Že davno vemo z zadostno gotovostjo, da je k temu krepka podpora milosti božje zelo koristna, da, celo potrebna.

Tudi «manihejca» Vas imenujejo! No, to je vendar že skrajno, kar se da očitati glede krivoverstva. Manihejci so učili, kakor znano, da je vidni svet ustvaril hudobni duh, hudič. Menda vendar niste nikdar trdili, da je hudič vstvaril alkohol? Niti ljudski misijonarji, ki v svoji gorečnosti stokrat ponavljajo, da je hudič znašel «jeruš», da hudič sedi pred vsako krčmo, šnops je hudičeva iznajdba, niti oni ne mislijo pač s temi besedami ovreči apostolsko vero. Tudi še nisem slišal, da bi bil radi tega kdo klican pred inkvizicijo ali celo obsojen na gromado. Res, Vi pravite alkoholū strup! Tako ga pa tudi znanost imenuje. Moj dober prijatelj, profesor kemije, mi večkrat pravi, ko o tem govoriva: «alkohol je sladak, meni prijeten strup, vendar ne morem tajiti, strup je vendarle.» Kdor pa imenuje strup — strup, ta nikakor še ne taji Boga stvarnika vsega sveta. Vsaj vendar imenujemo nikotin, digitalis in vplivno sestavino kave strupe, svarimo tudi pred modro kislino in amigdalinom v črešnjevi pečki in mandlju kot nevarnimi strupi. Zato se vendar nismo pregrešili zoper bogoslovje in nismo zatajili vere.

Vidite tedaj, mi se gibljejo na polju, katerega nam bogoslovje rado odstopi.

Vendar, pravite, kaj pa sv. pismo? Navajajo mi mnogo mest iz sve-tega pisma; ne vem, kako bi se ubranil. Prosim, le pomirite se. Tudi to ni tako nevarno.

Sv. pismo ima celo vrsto stavkov, ki nam pričajo, da Duh božji ne le ne zametuje vina, ki se zmerno pije, marveč nam pa izrecno dovoljuje, bodisi da si osvežimo život, ali v bridkosti razvedrimo srce, ali, z drugimi besedami: sv. pismo priporoča vino kot z d r a v i l o za dušo in telo. Noben treznomisleč človek ne bo svojemu bližnjemu prepovedal tega zdravila, ako ga rabi na pravi način v ta dvojni namen. Kako pa rabimo zdravilo, to vé vsakdo: Tedaj, ko smo bolni, in takrat le tako, da se opasna moč zdravila ne obrne v popolno škodo. Nobeno pravo zdravilo ni tako, da bi se moglo reči: Če ne koristi, vsaj tudi ne škoduje! Vino ne spada med taka mazaška zdravila. Zato tudi nikdar ne izostane škoda, če se rabi drugače, kakor po pravilih zdravilske umetnosti. Kjer ga pijejo in merijo na sode, da na cele kleti, tam nimajo pravico sklicevati se na sv. pismo. Sveto pismo govori o lekarniški rabi vina, nikar pa o gostilniški porabi. Zato pa tudi izrecno svari: «Ako se zdravilo le prepogosto rabi, je zastonj, s tem ne ozdraviš.» (Jer. 49. 11.)

To priča, da se s sv. pismom ujemamo in se nam ni treba bati njega dokazov.

Tudi sv. Pavla vam vedno oponašajo, ker je svetoval Timoteju, naj vzame radi slabega želodca ne le samo vodo, ampak tudi malo vina. (I. Tim. 5. 23.) Mislim da ste tudi Vi tako ljudomil, da daste v enakih okoliščinah tudi vi vašim bolnikom podoben nasvet, ali ne? Vendar bi se temu uprl, ko bi kdo Vaš zdravniški nasvet tako razlagal, kakor da ste s tem navodilom vsakemu brez izjeme priporočali dan za dnevom opoldne in zvečer najmanj dve petini litra vina in pri vsaki priložnosti par ekstrakozarcev krepkega ekstra-vina. Menim, da bi si tudi sv. Pavel prepovedal tako razlago svojih besed. Na vse to, pripomni k temu sv. Bernard, povej mi, dragi prijatelj, ki toliko držiš na črko sv. pisma, kje pač pravi sveti Pavel, da je sam pil vino? Učencu ga je dovolil, sam ga ni rabil. (Cant. 30. 12.) K temu mestu pravi tudi sv. Peter Damiani: «To besedo ste si srečno zapomnili; da bi le druge nauke sv. pisma zvesto v spominu ohranili, tiste nauke, ki govorijo o postu, lakoti in žeji. Da bi ravno tako verovali drugi besedi istega apostola, da je v vinu nečistost.» (Epist. 1. 6. 23.) K temu mi menda ni treba ničesar opomniti.

Da, zdaj Vas pa plašijo celo s sklicevanjem na samega našega Gospoda in to Vas vendarle vznemirja. Na ženitnini je ljudem daroval vina, celo čudež je storil, da jim je pomagal iz zadrege. Kaj porečemo k temu? Kaj družega kot to, da Gospod ni imel vina za nekaj slabega in da je ljudem, ki so redkokdaj videli kapljico vina, pri tako izredni priložnosti vendar enkrat privoščil tudi ta užitek. — V Rimu in na Grškem bi pač tega ne bil storil. Za zmernost nam je priča njegova pričujočnost in izgled njegove zdržnosti, kateri se je morda tam, kjer se je morda na ta način ponižal, še bolj pokazal kakor navadno.

Da je Zveličar navadno pil vino, to naj misli, kdor more. V hiši nazareški najbrže niso nikoli videli vina. Vsekako vinska klet ni bila globoko izkopana v tla, drugače bi angelji ne bili tako lahko prenesli hiše po zraku. Vprašam vsacega, ki ima še kaj krščanske občutljivosti, ali se more misliti, da je Zveličar, ta izgled ubožstva, zatajevanja, skromnosti, sedel s svojo materjo in rednikom v borni hišici nazareški za mizo pri vinu?

Nikakor. Gospod, katerega so napajali z jesihom in žolčem, Gospod, ki je klical: Žejen sem! Gospod, ki si je štel med najhujše muke, da sedijo surovi ljudje nad njim pri vinu in ga zasmehujejo (Ps. 68. 13), ta Gospod ni bil vinopivec.

Z izreki sv. pisma, ki govorijo o vinu, se že ujemamo.

Z onimi, ki svarijo pred vinom, se še posebno ujemamo. «Vino nečistost dela in pijanost hrup; kdorkoli ima nad tem veselje, ne bo nikdar moder» govori modri (Modr. 20. 1.); vino in ženske store, da modri odsopijo od vere. (Eccli. 19. 2.)

Zato meni sv. Duh slednjič, da se ne more dati boljšega sveta, kakor resen opomin: «Ne glej vina, kadar je rumeno, kadar se njegova barva v kozarcu lesketa; gladko teče, toda na zadnje piči kakor kača in strup razlije, kakor bazilisk.» (Preg. 23. 31. 32.) Tedaj niti pogledati bi ga ne smeli! Je-li kedaj kak abstinent kaj takega rekel?

Tedaj tudi sv. pismo Vas ne označi kot krivoverca, le bodite preverjeni.

Še tretje očitane vas vznemirja. To spada v področje mistike, in sicer posebno čudaške mistike. Zakaj, pravijo, zakaj pa je naš Gospod najsvetejši zakrament oltarja postavil pod podob vina? Zakaj? Nu, zato, da bo vsak vedel, da vino ne spada v gostilno in ne na mizo vinskih bratcev!

Odkrito priznam, ta točka naredi name vedno mučen vtis. Vsakemu pustim na prosto, ter si ne mislim nič hudega, ako kdo častno stori, kar in kako misli da je prav. Kolikokrat vidim, da se abstinenčno vprašanje zasuče na to nesrečno polje, toliko bolj zbuja mož, ki pije vino in še smodke kaži, v meni neprijeten čut. Kaj bi rekli oni mistiki, ko bi videli, da kdo sedi v gostilni, pred seboj krožnik hostij in zraven kozarček žganja? To bi ne bilo greh, vendar, tudi primerno bi to ne bilo. Tako se mi tudi ne zdi primerno, če kdo tako sveto reč privleče v to razmotrivanje; že sama misel na to mi vznemirja srce.

Vidite, čas je, da sklenemo naše «bogoslovno» razmotrivanje o tem predmetu. Ne le, da nima bogoslovje, v kolikor je v e r s k i n a u k, mnogo s tem opraviti, pač pa privede večkrat do nedostojnosti, da, do zlorabe svetih reči, ako se privlečejo v razmotrivanje o abstinenca.

Morala in asceza, hrepenenje po krščanski popolnosti in nasledovanje Kristusa in svetnikov, da, ta plat bogoslovja ima resnično mnogo, zelo mnogo opraviti z abstinenca. To je pač že samoobsebi tako umljivo, da je med kristjani vsaka beseda o tem odveč.

Le pomirite se tedaj, spoštovani gospod; bogoslovje vam noče nič hudega, kakor tudi Vi ne bogoslovju. Res da so bogoslovci, ki Vam očitajo, da ste na krivi poti. Resnično ste Vi na krivi poti, ako mislite, da morete tako brž prodreti skozi gozd predsodkov. Vendar bogoslovje in bogoslovci niso vedno isto.

Naj vam tedaj očitane krivoverstva ne dela preglavic. S to vrsto krivoverstva ste v zelo dobri družbi, da, v najizbornejši družbi, ki se najde v nebesih in na zemlji.

Ako je abstinenca manihejstvo, tedaj so bile stotine in stotine naših svetnikov manihejci. Da, tisti čudoviti junaki zatajevanja in pokore v puščavah so še prekosili manihejce; to so bili tisti očaki in menihi, o katerih beremo, da so celo vodo le s previdnostjo uživali, da bi telesu ne dovedli več sokov in krvi, več gorkote, kakor se jim je v skrbi za čistost

srca zdelo primerno. Če vsem tem ni bila abstinenca ovira, da so postali svetniki, se tudi nam ni treba bati, da ž njo zabredemo.

In, ako je abstinenca pelagijanstvo, dobro, tedaj je bil tudi sv. Janez Krstnik pelagijanc, in pa Jakob jeruzalemski škof tudi, in, ako se sveti Bernard in Lornelija Lapide ne motita, tudi sv. Pavel je bil. S temi vred biti ozmerjan ni sramota, s temi hoditi ni nevarno, ti niso bili na krivi poti.

In slednjič, ako tisti, ki so tako natančni v ljubezni, zmerjajo abstinenco gibanje farizejstvo, se tudi to lahko prenese. Ravno ti duhovi so imenovali predhodnika Gospodovega od hudiča obsedenega, ker se je ogibal opojnih pijač. Gospod pa je opominjal učence, naj se ne spotikajo na tem otroškem govorjenju. (Luk. 7. 32.) Ljudje so si pač v vseh časih podobni, okoliščine pa se menjajo. Na splošno zapoveduje Gospod, naj se zdržnost skriva. (Mat. 6. 18.) Sveti Pavel pa je spoznal, da je potrebno pred Grki, ljudstvu nezmernežev in pijancev, poudarjati, kakšen zgled jim je dal v pomanikanju, lakoti in žeji, mnogih postih, mrazu in nagoti. (II. Kor. 11. 27.)

Zdaj so taki časi, da niti najstroži moralist ne more grajati, če se abstinent drži sv. Pavla in kaže ljudem, ki trdijo, da ni mogoče ustavljati se sili mesa, odkrito na svoj izgled.

Ko se vrnejo dnevi, da se bo užitkaželjnost in poganska požrešnost umaknile krščanskemu zatajevanju, tedaj se bo abstinenca z veseljem umaknila v samoto in posnemala sv. Družino.

Naloga vseh pristašev abstinence za sedaj ni nikakor v tem, da bežijo pred trdovratnostjo, tudi ne, da se zaprejo v tiho celico, ampak da stopijo ven v puščavo in tako krepko in dolgo kličejo, dokler ne bodo srca pripravljena za eno najsilnejših časovnih potreb.

To namreč, častiti gospod, veste kakor jaz, da je sedanji čas, kakor na življenje, navezan na tri zla, ki so vsa enako zavrgljiva, škodljiva in nespametna: gledišče, dvoboj in pitje. Najhujše teh zla pa je pitje, najfinejši način uživanja, najprekanjenejše dražilo mesa, najskrivnejši način poželjivosti.

Da se tega zla oprostimo, treba je velikega in združenega prizadevanja. Rodoliubi so se mnogoštevilno zbrali, da temu zlu odpomorejo. Med socijalnimi politikami jih je vedno več takih, ki kažejo razumevanje in navdušenje za to upijočo potrebo časa. Zdaj pa je prišla vrsta na tiste, ki bi morali pravzaprav biti prvi, to so bogoslovci in duhovniki. Upajmo, da premagajo prejkoprej vse premiselke in se z vsemi močmi postavijo za to resno stvar.

Vaš preudani

P. Weiss O. Pr.

Štiri leta protialkoholnega boja na Slovenskem.

Dne 17. septembra 1902., ko cerkev obhaja spomin ran Odrešenikovih vtisnjenih sv. Frančišku Asiškemu, velikemu zdržniku, razvil je gosp. Jan. Kalan, takrat stolni vikar v Ljubljani, zastavo bojevnikov zoper alkoholizem.

Na njegov oklic zbrala se je v «Katoliškem domu» sicer mala, vendar za tako resno, pa nepopularno delo dosti velika družba, nekaj nad 50 resnih mož in mladeničev: duhovnikov, učiteljev, visokošolcev in en kmečki mož, socialni «svedrc».

Pozdravil je shod deželni odbornik g. vodja Povše s pismom, v katerem je tudi povedal, kako so sebičneži, ki imajo velike žganjarije, preprečili v državnem zboru zakon proti pijančevanju.

Pismeno pa je pozdravil shod tudi početnik protialkoholnega gibanja na Štajerskem, mariborski frančiškanski župnik P. Kalist Heric. V pozdravnem pismu med drugim jako lepo pravi: «Trdno sem prepričan, da je ta shod enako imeniten in velevažen za časni in večni blagor slovenskega ljudstva, kakor evharistični, ki se je vršil nedavno v slovečem Svetišču Marijinem na Trsatu. Vojska zoper alkoholizem in vedno intenzivnejše češčenje najsvetejšega Zakramenta — to mora biti geslo apostolskega svečenika v 20. stoletju. Kardinala Manninga, velikega apostola zmernosti, je na smrtni postelji tolažila zavest, da se je v svojem življenju tako hrabro in stanovitno bojeval zoper enega izmed najhujših sovražnikov vsega uspešnega dušnega pastirovanja, zoper alkoholizem. Daj mili Bog, da bi našel blagi pokojni kardinal mnogo posnemalcev!»

Govorili so pod predsedstvom g. prof. dr. Janežiča, navdušeni abstinente gg. Josip Kranjc, Jurij Trunk, Jožef Kosec, dr. Debevc in Kalan.

Čitalo se je tudi pismo Leona XIII. z dne 27. marca 1887. glede društva abstinentsov, ki je tiskano tudi v lavantinskih sinodalnih aktih l. 1900.: «Plemeniti namentistih pobožnih družb, ki so se zavezale do popolnega zdržanja vseh opojnih pijač, je posebnega priporočila vreden... naj dušni pastirji vsem naprej svetijo z zgledom zdržnosti itd.»

Ta shod, zgodovina ga bo morala imenovati **I. slovenski protialkoholni shod**, je bil odločilnega pomena, vendar ni imel takoj vidnega uspeha.

Neslišana abstinenca, to radikalno orožje zoper alkoholizem, oznanjeno na tem shodu je izzvalo najprej odpor! Čutili smo ga tisti

redki, ki smo se je bili takrat nalezli. Na prijateljskih in na oficijelnih sestankih so napadali abstinenco, češ, da greši zoper bratovsko ljubezen. Na odličnem shodu, bi se bilo skoro z dvetretjinsko večino v prepoved djalo abstinenco, če ne bi bilo par abstinentsov protestiralo, da zbor ni pristojen odločevati v želodčnih vprašanjih. Priskočilo je bilo v pomoč, čast jim, pet zmernikov, ki so pozneje postali abstinentje, ali vsaj častni abstinentje.

Odporu zoper abstinenco se ni bilo čuditi, je bila v tedanjih običajih res na prvi pogled nepojmljiva. Pa začelo se je o njej govoriti in — razmišljevati. G. Kalan pa tudi ni odnehal, sklical je: **II. slovenski protialkoholni shod.**

Vršil se je ob udeležbi kakih 250 zborovalcev — vsaj polovica je bila duhovnikov — dne 26. oktobra l. 1903. v dvorani knezoškofijskega dvorca v Ljubljani z odličnim zunanjim sijajem: ob celodnevni navzočnosti premilostnega knezoškofa, deželnega odbornika vodje Povšeta, mnogih gg. kanonikov in zastopnikov raznih redovnikov, ob enem združen s slavjem prvega slovenskega abstinenta, zares svetega moža, škofa Friderika Báraga.

Govoril so na shodu: dr. Krek, dr. med. Breclj, župniki Jurij Trunk, Avsec, Kalan, učitelj Štrukelj. Zlasti vpliven je bil govor g. dr. Breclja, ki sicer ni popolen abstinents, tako da je izjavil predsednik shoda gosp. kanonik Kalan, ki je prej pozival k zmernosti tudi v govorih in debatah: «Če je pa z alkoholom tako, bo treba pa — premissljevati», — in čez nekaj mesecev je postal abstinents.

Na tem II. slovenskem protialkoholnem shodu se je ustanovila tudi družba treznosti, ki naj bi raztezala svoje delovanje po vseh župnijah, kjer prebivajo Slovenci. — Govori se, zakaj še dosti ne deluje, zakaj ni že po župnijah vpeljana. Mislim, da je prvi vzrok ta, da se taka reč ne more kar zapovedati. Koder in dokler ni voditeljjev abstinentsov, ali skoro abstinentsov, se ne more ali jo ni treba vpeljati. Kmalu pa bo to mogoče.

Da bo treba izdajati tudi kak časopis v svrhu protialkoholnega boja, to so vedeli vsi abstinenti; govorila sva o tem večkrat z g. Lenartom, ki se je pri meni nalezel abstinence, ker je pa videl, da drugi le preveč pomišljamo, je v svoji mladostni navdušenosti kar na svojo roko izdal prvo številko in s tem najbrž za par let pospešil protialkoholno akcijo.

Za društvo «Abstinent» imel je dr. Krek pravila že leto prej pripravljena, pa pospešila je gotovo «Piščalka» njegovo rojstvo. Dne 19. novembra 1905 je bilo ustanovljeno v prostorih «Krščanske socijalne zveze v Ljubljani».

Najbolj viden uspeh protialkoholnega gibanja so pač abstinentje. V društvu «Abstinent» v Ljubljani jih je zdaj organiziranih 251 abstinentsov

Dev. Mar. v Polju 12, Zalog 1, Zgor. Kašelj 1, Zadobrova 3, Št. Vid nad iz raznih krajev, v sledečem naštetih: Ljubljana 74. Ljubljanska okolica: Ljubljano 2, Spodnja Šiška 1, Spod. Gameljni 1, Javorje 1. Litija: Zagorje ob Savi 2, Grad Boštanj 12, Zagradec 4, Zavrh 2, Žalina 1, Mlačvo 2, Radeče 2, Št. Jurij pod Kumom 2, Žužemborg 1. Kamnik: Šmarca 4, Ihan 2, Krašnja 1, Mengeš 2, Domžale 1, Kapljas 1, Stob 1. Kranj: mesto Kranj 2, Št. Jur 1, Goriče 1, Selce 2, Škofja Loka 1, Tržič 1. Radovljica: Kropa 2, Kamnagorica 1, Češnjica 3, Mošnje 1, Breznica 1. Metlika 1. Logatec: Logatec 3, Sv. Ana pri Ložu 1, Sv. Križ pri Ložu 2, Lož 1, Pudeb p. Staritrq pri Rakeku 2, Kozarišče p. Staritrq 7, Nadlosk 2, Gor. Jezero 1, Staritrq 1, Horjul 1, Vrhnika 1, Martinjihrib 1, Gorenjivas 1, Kalce 1, Cerkovavas 1, Blekovavas 1, Čevce 1, Idrija 7. Gora pri Sodražici 5, Dolenjivas 1, Rakek 1, Št. Vid nad Cirknico 4, Slape 1, Suhodolc 1, Rakitna 1, Budanje 1, Knežak 1, Sv. Planina 1, Resnik 1. Goriško: Miren pri Gorici 23, Sv. Marjeta ob Besnici 1, Kamnje 2, Sv. Križ 1, Pokrče 1. Štajersko: Gradec 2, Sv. Kunigunda 1, Sv. Štefan 1, Sv. Barbara v Halozah 1. Rihemborg 1. Primorsko: Šebrelje 1, Grahovo ob Bači 1, Koper 1. Dunaj 6.

Društvo «Abstinent» je priredilo dne 15. julija 1906 protialkoholni zbor, ki bo pač štel kot **III. slovenski protialkoholni shod**, ki po številu vdeležencev, večinoma abstinentov, in po svojem pomenu ni zaostajal za II. slov. protialk. shodom.

Vendar v «Abstinentu» niso vsi slovenski abstinentje. Mnogi niso vpisani, ker se morda nočejo pismeno zavezati, mnogi ne, ker nima ne politične, ne verske barve, mnogi ker se jim zdi da jo ima. Izkušnja po drugih deželah kaže, da se abstinentje radi organizirajo v mnogovrstnih društvih, zlasti po stanovih: duhovniki, učitelji, dijaki, trgovci, zdravniki delavci itd. Tako bo sčasom najbrž tudi pri nas, ko bo število še večje, Vemo, da je veliko duhovnikov abstinentov, ki niso vpisani.

Na Kranjskem je zdaj vsaj 40 duhovnikov abstinentov. Mnogi drugi pa so prav blizu abstinence. Vsaj za dve dekaniji vem, v katerih vsi duhovniki, z eno ali dvema izjemami, več ne pijo opoldne in zvečer prej obligatne mere, marveč le včasih: ali če truden od kod pride, ali ob kaki posebni priliki kako malo mero vina. Takih je v škofiji gotovo vsaj sto. Tako bo kmalu odvzet tisti izgovor, ki ga ima ljudstvo dostikrat za svoje pitje.

Poleg teh imenovanih organiziranih in neorganiziranih abstinentov, pa smemo šteti zlasti naročnike našega lista kot sobojevnike. Recimo, da je kakih sto naročnikov ob enem zapisanih v «Abstinentu», kakih sto med že imenovanimi duhovniki, kakih sto, ki ga ne plačajo in ne — prerežejo, ostane jih še kakih 600 drugih, ki so ali abstinentje, ali skoro-

abstinentje, ter soglašajo z nami in sobojujejo proti alkoholizmu. In to je že skupaj par bataljonov izkušenih in neustrašenih bojevnikov. Izkušnja pa uči, da se pozna sled abstinence. če je kak abstinent le memo šel.

Avsec.

«Cvetje» vidi hudiča.

I. «Zad za protialkoholičnim gibanjem.»

Zajemljivo obletnico smo obhajali pretekli mesec. Obletnico, odkar se je p. Škrabcu zopet zdelo, da hudiča vidi «s tako prekanjeno zvijačo, da bi moral človek skoraj misliti, da tu niso le zgolj človeške moči, ki se gibljejo, tu je skrit odzad princeps hujus mundi (po slovensko: hudič. Ur.), ki vodi vedoče in nevedoče po svojem načertu», namreč od zad «za znanim protialkoholičnim gibanjem, ki se širi iz protestantovskih in brezverskih krogov po brezverskem framazonstvu tudi že v katoliške kraje. (Cvetje, št. 9. 1905.)

Ker smo bili takrat tudi mi ravno prišli v tok protialkoholnega gibanja, nas je seveda zona spreletela, če je morda res hudič «od zad». Pa tolažili smo se, da se je p. Škrabcu le «zdelo» in čakali smo, da bo preklical. Ko pa je mesec za mesecem kričal, kolika nevarnost preti katoliškim Slovencem od brezverske abstinence, in da je «zmerno» pitje znak pravovernosti in višek čednosti, in da je on poklican «po previdnosti božji», da Slovencem razodene pretečo nevarnost, smo bili pa le v skrbeh.

Zlasti ko smo po starem «Cvetju» zaman iskajoč, kje bi bil pater Škrabec tako priporočal abstinenco, naleteli na spise, ki so nas poučili, da je «Cvetje» strokovnjaški list za razodevanja hudičeva. Potolažilo nas je pa zopet to, ko smo videli, da hudič ni samo za protialkoholnim gibanjem, ampak tudi

II. zad za pobožnim menihom.

V «Cvetju» l. 1891. se bere jako ginljivo o nekem pobožnem patru, kako jim je hudič nagajal celo življenje od rojstva do smerti. Najbolje je, da glavne fakta v celoti ponatisnemo:

«Za judovske duhovnike, rabince, se hudič kaj malo zmeni, in protestantovske pastorje — blizu celo prezira — ali katoliško duhovništvo vedno z neprimerno silo napada zdaj očitno, zdaj skrivoma, in ga hoče vkončati ali sè silo ali z zvijačo.»

«Do zdaj povedano se je vresničilo očevidno pri našem pokojnem patru. Vedno so se več sè satanom morali boriti. Nekikrat jih nadlegova in jih hoče v jezo zapeljati, P. C. pa mu hrabro svoje zaničevanje pokažejo (morda figo? Stav.); na to jih hudič od zadaj sune, tako močno, da v zid telebijo in le malo manjka, da jim glava ne počí.» («Cvetje» 1891. str. 23.)

«Začnimo od rojstva njihovega . . . Huda zima je bila in debel sneg. Sestra in babica neseta malega, čerstvega dečka v cerkev k sv. kerstu, zaradi hudega mraza zavitega v topel kožuh. V zakristiji ga hočeta ženski pripraviti za sv. kerst; ime mu bo Gašpar, pravita. Gospod župnik v kotletju in modri štoli pridejo, ženske odvijajo debeli kožuh in — gorje! deteta ni. Kam je le zbežalo. Urno gredo ženske iskat, in ga res najdejo v globokem snegu, kjer milo joče. Da se je takrat hudemu duhu posrečilo otroka vničiti, kolika nesreča . . . (str. 24.)

Pravijo, da se je tndi drugod že zgodilo, da so botre ali babice izgubile otroka. Hudobni jeziki so govorili, da so bile pijane, zdaj pa vidimo, da to ni vselej res, včasih tudi hudič to stori.

«Ves truden dokonča svojo pisarijo, in ker le misli že skoraj iz pisarne na hladni zrak priti, prime naglo posodo, da bi na svojo važno pisarijo peska potrosil, ali v svoji naglosti zgrabi tisto, v kateri je bilo črnilo, in polije po velikih bukvah, pa se še ne spomni hitro, kaj je narobe; še le ko črnilo z bukev na mizo, na njegovo oblačilo in na tla začne teči, mu kri zevre. «Črni satan me pa že v kleščeh ima! vedno me preganja! . . . vidim, da me pri Mariboru satan ne bo več iz oči pustil; pobegniti bo treba.» . . . Tako Gašpar odrine iz Maribora peš v Karlovec.»

Tam pa si hoče krajcar mostovine prihraniti. «Gre pod most v germovje, se spodobno sleče, oblačilo v svojo vrečo vloži in si je na vrat obesi . . . V začetku srečno plava, sred Kolpe pa se sracijna vreča okoli zasuče, se vode napije, in ga hoče na dno potegniti. «O moj Bog, zdaj me pa vender hoče satan vtopiti v tej neznani vodi!» Potem začne moliti in obljube delati in je rešen; in postane menih; natančneje v «Cvetju», 1891, str. 246.

«L. 1881. so bili pater C. (prejsnji Gašper) na ogerski meji pri sv. misijonu na pomoč. Po dokončanju svojega sv. posla sè hudi duh močno nad njimi grozi, in ko grejo po veliki cesti na kolodvor, prižene neki otrok več krav nasproti; ena prav močna se v patra C. zaleti in jih v globoki cestni jarek sune, kjer si na dervah in kamenju nos razkoljejo . . . in v nezavednosti obležijo.»

«Zadnje leto svojega življenja, 1889, so se še dali fotografirati . . . pridigati niso več mogli . . . vender pa so še radi v spovednico hodili in 1. avgusta so za porcijunkulske odpustke skoraj cel dan spovedovali. Tudi

zdaj se še hudi duh prederzne jim škodovati, da bi jim za drugi dan spovedovati zabranil. Zvečer ob devetih pridejo iz spovednice slabi, da ne morejo k večerji iti, temuč spat . . . in ko grejo po klosterskih stopnjicah, jih hudi duh od spredaj porine (kaker pred 85. leti, ko so patra C k sv. kerstu nesli in p. C. padejo v znak in obležijo. Nesti so jih morali v njihovo terdo posteljo, iz ketere niso več vstali; spodletelo je pa vender hudemu duhu spovedovanje zabraniti, ker drugi duhovniki so s tem bolj goreče spovedovali; tudi je zlodeju spodletelo p. C. k jezi in nevolji napeljati, ker pater C. so se smejali in so rekli, da nobene bolečine ne občutijo.» «Cvetje» l. 1891. str. 306.—308.

Pa naj kdo reče, da uredništvo «Cvetja» nima daru razločevanja duhov. Ono zavoha hudiča, če je le kie blizu, ali če ga tudi ni. Nekoliko pa nas moti, ko beremo v pridigah patra Janeza iz Sv. Križa

III. de sabstoin hudizha urshoh dellajo.

Kapucin p. Janez iz Sv. Križa na Vipavskem namreč v pridigi na 23. nedeljo po sv. Trojici str. 195. piše (Sacrum promptuarium. I. del v Benetkah l. 1691.):

Sdaj meni noter pade, kar sim od ene stare shene bral, da leta je hotela po enih visokih lujtrah hodit, ty kateri so vidili, inu v prizhe nashli so djali, na hodite gori sakaj bote padla, ali ona nej nez h marala sa te bessede, ampak je djala de bi si imela urat ulomit jest hozhem gori pojti, hudizh, kateri v zhloveski podobi se v prizhe najde, pravi h tem drugim: merkajte sdaj, bo padla, inu djala, hudizh je mene omotil, de sim gori na te lujtre shla, kumaj tu srezhe, kar ena shprikla se vlomi, ter ta shena doli barbuti, inu eno roko si vlomi, ter zazhne hudizha kleti, de jo je omotil de po taistih lujtrah je gori shla; takrat hudizh se oberne h tem drugim ter pravi: Vy ste prizhe de ta shena sama od sebe je gori shla, inu de si lih ste y djali, de bi neshla vener nej hotela bugat, inn zdaj mene urshoh della.

Glihi vishi pissanu najdem, de en Menih je zhes svojo kloshtarsko sapuvid enu jejze na eni gorezhi svezhzi po nozhi pekil, ta Vishi ga v djanju najde, ter ga saz hne sfariti, ali Minih saz hne urshoh hudizha dellat, rekozh hudizh je mene omotil, da sim letu sturil, takrat hudizh se perkashe inn eno shlafernico mu da, rekozh: Lashesh, sakaj meni nihdar bi ne bilo noter padilu, de enu jejze bi pekil v takushni vishi: Iz kateriga lahku sklenemo, de sabstoin hudizha urshoh dellajo, de on y h je sapelal in omotil, ampak de samy sebe motio, inn sapelio, sakaj volnu v nevarnost se podado, inn perloshnosti yszejo.

Toraj na vse zadnje le ne vemo, ali bi bolj verjeli «Cvetju», ki pravi, da je povesod hudič, ki nagaja, ali kapucinu iz Sv. Križa, ki uči, da

ni treba povsod sumiti hudičevega dela, ker po navadi človeška strast naredi, kar se na hudiča zvrča.

Toliko je pa pač gotovo, da zlodej ni notri v protialkoholnem gibanju, in ni spredaj, ampak če je, je «od zad» — kar tudi p. Škrabec trdi. — «Od zad» pa pač nima družega opravka, kakor če kaj pokvari, kar naprej idoče protialkoholno gibanje dobrega stori.

Avsec.

L. LENARD.

Iz popotnega zapisnika slovenskega abstinenta po Galiciji.

(Dalje.)

Meni, kot gostu iz vinorodnih južnih dežel, so prinesli majhen kozarec z vinom, morda polovico našega navadnega kozarca. V začetku sem pil pri mizi kozarec, pozneje sem se pa odločil, da tudi jaz ne bom delal izjeme in sem rekel, da mi ga ni treba več prinesiti. Moji želji se je ugodilo brez ugovora. To je bil moj prvi korak k abstinenici. Ako vsi ti ljudje okrog mene žive, so krepki, zdravi, zadovoljni, čvrsti veliko bolj od naših Dolenjcev, dasiravno uživajo alkoholne pijače redko in v majhnih množinah, zakaj bi si jaz moral privoščiti to izjemo? Poudariti moramo, da je uživanje alkohola med človeštvom neka izjema in razvada. Še danes, ko je produkcija alkoholnih pijač umetnim potom tako grozno napredovala, brez dvoma večji del človeštva ne uživa alkoholnih pijač redno, ampak ali čisto nič, ali da le redko in izjemoma. Ko pa še niso poznali žganja, niso znali na tako umeten način in v veliki meri izdelovati piva, in niso imeli železnic in toliko potov, da bi se prevažalo vino, je bil alkoholizem samo privileg posameznih bogatih ljudi in nekaterih krajev.

Mi, abstinentje, ne smemo pozabiti, da smo mi «beati possidentes» in da je človeštvo prvotno bilo nealkoholno in da še sedaj večji del ljudi na zemlji ali ne uživa nobenega alkohola ali pa samo izvanredno kedaj v razvedrilo in zabavo. In vsi ti ljudje žive in so živeli i brez alkohola, bili zdravi, močni in razumni. To dejstvo je najboljši dokaz za našo teorijo.

Drugo jutro je bil velik rusinski praznik. Jaz sem si hotel ogledati njihove obrede in sem radi tega med večerjo vprašal gospoda: «Kedaj se

bo pa pričelo vaše opravilo?» «Pričeti bi se imelo ob petih», mi odgovori, «a bomo najbrže pričeli pozneje.» Bolj natančno nisem zvedel.

Spala sva z gospodom oba v eni sobi. Spalnica, kot sploh celo stanovanje je bilo krasno urejeno. Videti je bilo, da je gospod jako premožen, kar med ubogim maloruskim duhovništvom ni navadno. Zjutraj se vzbudim bila je že zdavnaj peta ura, a v hiši je še vse kakor izumrlo. Že je šest, a moj gospodar še spi in v hiši ni čuti šuma. Nato pričnem jaz buditi: «Ura je že šest, ali ne boste pričeli z mašo?» «Danes je nekoliko oblačno, čomo pričeli malo pozneje», odvrne mi gospod. Enkrat po sedmi uri sva se res odpravila in šla skupaj v cerkev. Tu se namreč s časom ne računa tako natančno, kot v ostali Evropi. Minut ljudje kar ne poznajo in po četrtinkah se računa le izjemoma kje med inteligenco. Navadno se računa le po celih urah in ena ura več ali manj ne pomeni veliko. Ako vprašaš tu človeka, koliko je ura? odgovoril bo vedno le: «Približno deset», «kmalu bo poldne», «štiri je proč», pa je lahko v prvem slučaju devet ali še manj, ali tudi enajst, v drugem slučaju morda še ni enajst in v tretjem morda ne manjka veliko do šeste. Kmetje imajo pa samo tri ure: zjutraj, kadar se vstane; opoldne, kadar so lačni; zvečer, kadar se gre spat. In najbolj navadna beseda je med Rusini «zaraz» — takoj. Reci mu, naj stori to ali ono in odpove ti: «zaraz», a ta «zaraz» traja lahko dve uri. Vprašaj, kdaj se bo to ali ono pričelo in odgovore «zaraz», a se prične še le čez dolgo časa. In za nobeno ceno ne spraviš iz njih, tudi iz bolj razumnih ljudi, bolj natančnega časovnega določila.

Slednjič se je torej pričela rusinska služba božja in je trajala čez tretjo uro popoldne. Ljudje so ves čas stali v cerkvi, peli, padali na zemljo ali se priklanjali in spet vstajali, se križali in dalje peli. Cerkev je bila natlačena ljudstva, moški s kučmami in v ovčjih kožuhih, ženske zavite v debele rute. Bilo je sicer v največji vročini in v cerkvi je bila nepopisljiva soparica. A ljudje so na dan največjega praznika morali tudi obleči svojo najlepšo obleko — zimski kožuh.

Polagoma se je nabralo še veliko družih duhovnikov, ki so prišli od blizu in od daleč pomagat opravljati cerkvene ceremonije. Popoldne, ko je šlo opravilo vže proti koncu, so prišle za njimi tudi njihove družine in po končanem opravilu se je pričel v župnišču velik obed. Jaz, kot tujec, ki je prišel od daljnih slovanskih krajev ogledat si njihovo življenje, sem veljal seveda za nekaj posebnega in moj gospodar me je z velikim ponosom predstavljal svojim gostom. Ob kakšnih petih popoldne se je pričel obed, katerega smo si pošteno zaslužili in ki je trajal dolgo v noč. Koliko smo spili, bo vprašal kdo? Res ne vem, koliko, ker nisem na to pazil, a na vsak način alkoholnih pijač jako malo, zato pa veliko več čaja. V začetku, pred obedom, so prinesli steklenico necega likerja in ga podajali v malih, malih kozarčkih. Potem se je pričel obed popolnoma

brez alkohola. Proti koncu obeda so prinesli vina in ga nalili, kdor je hotel, majhen kozarec. Če si je dal kdo dvakrat naliti ne vem. Ženske niso pile skoraj nič, zlasti pri dekletih bi veljalo zoper dobro šego, ako bi v družbi pila alkoholne pijače.

Ko smo se z jedjo privezali življenje, pričel se je živahen razgovor in zabava. Razumel sem vse, toda govorjenje mi je še delalo veliko težavo. kmalu sem se pa privadil na maloruske zvoke, pričel sem, kolikor mogoče vleči na i, «noč» sem izgovarjal «nič», «delo», «dilo» itd., naglas spuščal na konec besede in nebroj taci posebnosti, pa smo se kmalu razumeli. Vse je postalo dobre volje, zabavalo se je izvrstno, ura je potekala za uro in šele pozno v noči so se nekateri gostje odpravili domov, drugi so pa prenočili pri nas.

Zjutraj smo vstajali eden za drugim, dobre volje, spočiti, s prijetnimi vsebini in brez bolečih las.

Dobri gospod me ni pustil dalje. Mislil sem pri njem ostati čez praznik, a so me vedno pridrževali, da sem ostal skoraj dva tedna. Toda ne mislite, da smo vedno sedeli doma. Ne, to bi bilo predolgočasno. Delali smo izlete na razne strani, si ogledovali svet in zemljo, pred vsem sem pa praktično študiral maloruski jezik. Po zgledu drugih sem postal praktičen abstinents, ker sem si mislil, da bom zamogel ravno tako kot drugi živeti brez alkohola. Zato sem se pa toliko bolj odškodoval z jedjo. Tečni boršč mi je dišal ravno tako kot našemu pesniku Aškercu, tudi dobroto pirogov, golobčkov in drugih številnih maloruških narodnih jedi sem kmalu okusil in se tudi navdušil za njo. Toda, vodo smo imeli slabo. Ko sem jo hotel prvič piti, so me opozorili, da bi lahko dobil od nje bolezen in da jo tudi domačini le z veliko previdnostjo pijejo. Je pa tudi že izgledala čudno. Svet je tudi tako vlažen in voda je nekako rumenkasta in mastna. Toda tudi v tej zadevi je bil dober svet takoj pri rokah in nikakor ne drag, vsaj zame ne. Domača hči je nekam skočila in kmalu prinesla steklenico neke tekočine in ne vem kakšnega sadja. Dali smo vedno nekaj tega doma narejenega sadnega soka v vodo in pijača je bila zdrava in okusna.

(Dalje prihodnjič.)

Kdo se spušča v medicinska vprašanja?

Gosp. I. P. se je na str. 541. nekega lista spodtaknil ob abstinence, ali najbrž ob enega abstinenta. Pravi:

«Stojim na stališču, da ni dobro se spuščati lajikom v strogo strokovna medicinska vprašanja, kar se tako rado in mnogokrat ne v korist

predmeta dogaja pri vprašanjih, ki interesirajo ne samo ožji krog strokovnjakov, temuč so občega pomena za najširše kroge kakor n. pr. pri abstinenci od alkoholnih pijač i. dr. Naj nam lajikom zadostuje samo principijelno mnenje strokovnjakov. Lajik, ki se zanima za to ali ono vprašanje, ki temelji na mnenju zdravnikov, naj ga obdeluje s stališča, s katerega ga predmet najbolj zanima, n. pr. z etiškega, zgodovinskega, gospodarskega, organizatoričnega stališča itd.

Nisem se sicer mogel vtopiti v vso globokost tega razmišljevanjá, čutil sem le, da je ta in sledeči odstavek kakor zagojzda vtaknen v spis z namenom nekoliko pozabavljati. Imamo sicer več vprašanj na jeziku, pa omejimo se samo na dva:

Kje se tako rado in mnogokrat lajiki spuščajo v medicinska vprašanja in ne v korist predmeta? Namignete, da pri abstinenci. Tu bo pač vsakdo mislil na Piščalko in njenega urednika, zlasti ker res dosti piše od zdravja. Pa g. I. P. ne razloči medicine od higijene in fiziologije. Pisali smo pač dosti, oziroma predstavili spise strokovnjakov o higijeni, kako se zdravje ohrani, zlasti s treznostjo, in o fizijologiji, kaj se godi v človeškem telesu n. pr. če alkohol pride notri. O medicini, t. j. kako se bolezni zdravijo, pa še nismo govorili, razen, da vsakemu alkoholiku damo recept: abstinenca je edina rešitev za-te!

Povejte g. I. P., kaj se je to zgodilo ne v korist predmeta?

O higijeni in fizijologiji pa moramo pisati in sicer po spisih strokovnjakov, ker sicer bi slovensko ljudstvo ničesar ne imelo od pridobitkov higijene; kar bodo zdravniki napisali, bo bore malo. In če bo higijena samo last zdravnikov, ljudstvu ne bo pomagano.

Kolikor smo pisali o fizijologiji, pa tudi mora vsak nekoliko izobražen človek vedeti, zlasti abinent. Pivci tako ne vedo od fizijologije drugega, kakor da se v želodcu žabe zarede, če človek vodo pije, in pa da v čevlju ni dobra. Nekoliko več fizijologije pač ne bo škodovalo Slovencem.

Sicer pa se res «lajiki radi in mnogokrat spuščajo v strokovna medicinska vprašanja in ne v korist predmeta», pa ne pri abstinenci, ampak v inseratih vseh časopisov, kalendarjev in pratik.

Tam se kurirajo vse mogoče bolezni, tudi pijanstvo najrajše z likerji in šnopsi in pa z raznimi kapljicami in praški in fluidi hrvaških lekarjarjev.

Pa ne v korist predmeta! Ali morda mislite, da so ravno mažarski in hrvaški apotekarji najbolj «kunštni»? In da ne bi mogli domači zdravniki in apotekarji narediti ceneje in boljših zdravil, če že ljudje nočejo živeti pametno, t. j. higijenično, kar bi jim prihranili marsikako grenko kapljico.

Ne v korist predmeta, pač pa v korist lekarnarjev, ki si zidajo palače, kakor n. pr. Elsafluid na Jelačičevem trgu.

Pa v korist časopisov in pratik.

Pa kdo plača? Vbogo hrvaško in slovensko ljudstvo! Ali mislite, da inserate plačujejo fabrikantje. Saj vedno pišete, koliko koristi vedno inse-riranje.

Poglejte nekoliko Vi uredniki, oziroma upravniki listov in pratik po naših kranjskih poštnih uradih, pa boste videli cele kupe zabojev z Markovimi kapljicami in Elsafluidom. Ali je to v kulturni in gospodarski prid našega ljudstva? In o tem si ne upa pisati noben časopis! A.

Začnimo z abstinenčnim gibanjem v šoli!

Dne 30. maja je priredilo društvo «Verein abstinenter Frauen» na Dunaju predavanje o boju zoper alkoholizem potom šole; govorila je gospa Alli Trygg-Helenius iz Finskega o načinu, kako naj sodeluje v tem boju šola. Gospa Helenius in soprog hodita po naročilu šolske oblasti po Finskem od vasi do vasi in prirejata v vsaki vasi po 10 predavanj o alkoholizmu za odrasle in po 3 predavanja za otroke. Uspehi pri otrocih so velikanski; večina otrok postane abstinenčna. S to metodo delovanja proti zlorabi alkohola je seznanila gospa Helenius tudi dunajsko učiteljstvo vseh šol, katero je bilo po stotinah zastopano pri predavanju. Predavanje pa ni bilo teoretično, ampak gospa H. si je dala pripeljati v dvorano otroke, katere je potem poučila o alkoholnem vprašanju. Način kako je to storila, je bil velezanimiv. Le velika ljubezen do mladine in temeljito prepričanje o bistvu alkohola, oboje združeno s precejšno prakso premore kaj takega. Napisala je najprej na desko šestero sestavin iz katerih sestoji človeško telo: voda, beljakovina, mineralije (Mineralstoff), tolišča, sladkor in škrob. Nato je pokazala otrokom stekleničice, v katerih je bilo mleko (četrt litra) razdeljeno v navedene sestavine, da so videli otroci, koliko redilnih snovi ima mleko, in da nedostaja temu za človeško telo samo še škroba, sicer ima vse sestavine. Za tem je pokazala enako raskrojeno pivo in žganje. Otroci so videli, da imata zadnji dve pijači minimalno redilnih snovi, pač pa precej čistega alkohola — strupa. Gospa H. je primerjala ceno opojnih pijač s ceno redilnih pijač in jedi in tako dokazala pri-prostemu otroškemu razumu, da je s stališča pametnega hranjenja alko-

holne pijače kupovati škodljiva potrata. In to zadošča otroku, ki alkohola še ni vajen, da izgubi isti zanj ono vabljivo moč in dobro ime, da je potreben, da redi in greje; otrokom so pri takih razgovorih le predobro še v spominu stekleničice, kjer jim je pokazala gospa H. sestavine raznih pijač v obliki, da se morajo vsakemu otroku utisniti v spomin. Pod uplivom teh utisov je otroku igrača, zdržati se alkohola, ker otrok v tem oziru lažje slepi svojemu prepričanju kakor pa odrasel, ki ga ovirata pri tem navada in družba. Brez težkega premagovanja se obrani otrok navade, ki bi mu postala resnična ali vsaj namišljena potreba. In če človek opazuje te neštete potrebe modernega človeka, ki povzročajo mnogo skrbi in stroškov, bo rad pritrdil grškemu modrijanu, da je tisti najsrečnejši, kdor najmanj potrebuje.

Ko je poučila gospa H. otroke, je govorila še odraslim. «Mal narod smo Finci, a baš radi tega moramo napeti vse moči, da se ohranimo, in smo v tem, kako si ohraniti in pomnožiti svoje moči, prekosili mogočnejše sosede, katerim boj za obstanek ni tako nujen».

Spomnil sem se pri tem živo Slovencev. Tudi mi smo mal narod, tudi mi moramo porabiti vse, kar nam ojači moči v boju za obstanek. Naš duševni, materijelni in narodni razvoj so zavirali tako dolgo razni faktorji, turški navali, narodu nasprotni grajščaki itd. itd. In sedaj hitimo za narodi, ki so pred nami, zraven se pa branimo sovražnih napadov. Obstoje slovenskega naroda je samo mogoč, če bomo mi duševno nadkriljevali sosede. Da bi tega nikdar ne pozabila naša inteligenca! S tem se osvobodimo previsokega cenjenja vsega, kar je tuje, in smo zmožni hoditi svoja pota. Ali bi ne bila nam vsem, izobražencem in narodu, resnična zmernost v uživanju alkohola, če ne popolna vzdržnost, katere pa nikakor ne zahtevamo od vseh, mogočna opora v boju za obstanek, izdaten vir duševnega in materijelnega blagostanja? Če pa hočemo to doseči, začnimo delovati v tem smislu pri mladini. Prav je povedala gospa H. iz izkušnje, da je lažje pridobiti za abstinco sto otrok kot enega odraslega. Ljudska šola in gimnazija imata tu silno hvaležno polje. Seveda bi bilo zato potreba vzgojiteljev, ki bi svoje besede podpirali z živim vzgledom. Tako bi postala zmernost v pijači in abstinenca v prihodnjem rodu nekaj čisto naravnega, dočim se sedanji rod le težko privaja na abstinate. Ozir na mladino in upliv, ki ga zamore po tem imeti, je za učitelja, ki tega ne stori pretežko, zadosten vzrok, da stori prijetno in koristno žrtev in da alkoholu slovo. To bi bilo za nas v mnogem oziru — znamenje boljše bodočnosti.

J. Dolenc.

Cvetje in trnje.

Tri mesce smo molčali p. Škrabcu, ker bi mu bili radi privoščili zadnjo besedo, ko je avgusta napovedal: konec prihodnjič.

Pa po končanem kapitelnu je dobil še več poguma in ne misli še nehati. Mi mu privoščimo vso prostost, konstatiramo le, da piše s privoljenjem redovnih oblasti». Njegovi višji toraj odobravajo, ali pa ne vedo, kaj piše.

Na vse mu odgovoriti direktno nimamo prostora. Nekaj le predebelih pa moramo pribiti. Mi nismo nikdar kaj hujšega rekli čez vino, kakor sveto pismo. P. Škrabec dobro vé, da tudi sv. pismo pravi vinu strup. In je že pred letom dobro vedel, da v istem prenešenem, ne fizičnem pomenu pravijo dobri templarji tudi vinu in pivu strup in ne samo žganju. Če bi p. Škrabec tega ne vedel, naj gre tudi s svojim jezikoslovjem — ribam gost. Vé, pa tega ne pové, ker sicer ne bi mogel že celo leto tolažiti svojih pivcev, da so pravoverni, abstinentje pa krivoverci. Pozvali smo ga v 7. št.: Če ste poštenjak, tiskajte vendar enkrat kmalu vsporedno, kaj pravi sv. pismo o strupu v vinu in kaj je kdaj pisala Piščalka.

N. pr. tako-le:

Sveto pismo:

Ne glej vina, kadar je rumeno, kadar se njegova barva lesketa, gladko teče, toda naposlednje piči kakor kača, in strup razlije kakor bazilisk.

In kaj pravi poštenjak p. Škrabec? Tistega citata ni natisnil in ga ne bo, ker sicer bi celo njegove bravke spoznale, da se kori p. Škrabec že celo leto zoper jasen izrek svetega pisma.

Ampak zgrozil se je, povzdignil oči proti nebu in vzdihnil: Glejte jih, moje nasprotnike, vštric stavijo — se svetim pismom (!) krivega preroka, slovečega mravlinčarja dr. Forela!

In bravke se bodo pokrižale pred nami — krivoverci — ki vštric stavimo krivega preroka se svetim pismom.

Povejte nam gospodte definatorja, ali je to pošteno?

Drugič. V brošuri: Kaj je torej z alkoholom je g. M. V. rekel, da «Cvetje» brani alkoholizem in da se s stališča vere bori zoper abstinenco, katero papeži hvalijo. P. Škrabec pa piše na to: «Ne le ko alkoholičar, tudi ko hinavca in menda celo ko heretika me slikate slovenskemu svetu! . . . Jaz Vam odpustim, kakor se spodobi katoliškemu kristjanu. Vendar pa sami veste, da Vam s tem ni odpuščena sveta

Piščalka (št. 1. str. 7):

Dr. Forel popisuje red dobrih templarjev in pravi, da imajo te «teze»:

a) Vsaka alkoholična pijača, tudi vino, pivo in mošt je strup.

dolžnost preklicati zмотo in popraviti krivico in škodo, ki ste mi jo naredili pred slovenskim svetom. Povedati imate, koliker Vam je mogoče, vsem, ki so Vašo knjigo brali, da ste se motili, ko ste me dolžili, da branim alkoholizem. Da je nadalje meni shtinenca tista «grda ovca, ki nam je vodo skalila», je tudi nelepо sumničenje, sumničenje osebne navezanosti na alkohol, ki mi je nihče nima pravice očitati, ker me še nihče ni videl pijanega . . . . itd.

P. Škrabec! Kje Vam je kdo očital, da ste alkoholik, kdo Vam je pripisoval «osebno navezanost na alkohol»? To je prav navadno sumničenje, katero je Vaš privilegij!

To je znano vsemu slovenskemu svetu, in se je bobnalo že celo leto kot reklama za Vaše alkoholno gibanje, da ste izredno zmeren glede vina. In to je tudi psihološki razlog za Vaš boj proti abstinenци. Da bi bil kedo še bolj trezen glede pijače ko p. Škrabec, to Vam ni šlo v glavo? Kaj ne da?

Popraviti? Preklicati? Gospod M. V. naj reče, da se je zmotil, ko je rekel, da branite alkoholizem? Krave bi se mu smejale! Kdo pa je tisti, čigar platnice alkoholiki ne — bero ampak kot zastavo v rokah vihte: «Ali jih je zopet dal!» — «Kako jih je pa dal?» — «Na treh straneh jih je dal, pa nisem še bral!» Pa je vihral s platnicami po zraku!

Tretjič. Mednarodnih kongresov zoper alkoholizem menda p. Škrabec ne bo — ustavil. Vršili se bodo vsako drugo leto ali — s katoličani ali — brez njih in memogrede zoper nje. Na IX. kongresu v Bremi l. 1903. so res padle tudi besede zoper katoliško vero in cerkev. Pa katoličanov je bilo jako malo na kongresu. Katoličani so se potem vprašali, ali gremo še na te kongrese ali ne. Posvetovali so se resno v časopisih in na shodih. In sklenili so: Mi gremo na kongrese, dokažemo, da smo tukaj, da smo v boju zoper alkoholizem, da pa tudi odbijemo vsako žaljenje naših verskih čustev.

In dva katoliška shoda, ki sta se vršila med bremskim in budimpeštanskim kongresom, in ki sta bila najbolj kompetentna, sta sklenila: katoličani se vdeležimo X. protialk. kongresa v Budimpešti!

Na četrtem ogrskem katoliškem shodu ste se sklenili resoluciji (Volksfreund, dec. 1903.):

1. protestira se zoper brezverska in materijalistična teženja, ki so se pojavila na bremskem kongresu.

2. preskrbi se, da bodo v predsedstvu in referatih zastopniki od katoliških društev imenovani.

Na 51. shodu nemških katoličanov v Ragensburgu pa se je sklenilo (Volksfreund, sept. 1904.):

4. priporoča se vdeležba na X. svetovnem protialkoholnem kongresu v Budimpešti!

In katoličanov je bilo lepo število, med njimi organiziranih, z znakom «križeve zveze», Nemcev, Poljakov in Slovencev okoli 35, brez domačih ogrskih. In njih nastop je storil, da noben govornik ni zinil besedice, ki bi bila žalila katoličana. Taki, ki so bili tudi v Bremi, so rekli: Forel je ves drugi! — Le predzadnji dan je v debati, kjer je imel vsakdo besedo, nek Pus mimogrede rekel, da naj bi pri «Abendmahlu» namesto vina kaj družega rabilo. To jih je le malo razumelo, niti takratni predsednik, nek švedski evangeljski škof, ki je pač bolj slabo nemški govoril, ni razumel. Katoličani pa smo se zbrali k seji in poslali deputacijo k predsedniku, da ne pustimo dotikati se verskih vprašanj, tudi ne protestantskih.

Predsednik je na to drugi dan precej grajal dotičnega in obžaloval, da se je to zgodilo. Pa zopet se oglasi k besedi dotični. Predsednik pa vpraša ves zbor: ali se mu da beseda. In ves zbor reče: ne! stvar je končana! Še dotični in dva poleg njega stoječa sta govorila, da bi se mu dala beseda.

Na tem kongresu so bili tudi štirje slovenski duhovniki, župniki, vsi že v pametnih letih (okoli štiridesetih), med njimi najbrž tudi gosp. M. V., pa pater Škrabec jih je nagnal! Zmerjal jih je večkrat v «Cvetju», da so veščce, ki se vpečejo pri luči, jim pripisoval detečjo priprostost, jih učil, naj rajši doma bodo, in faro čuvajo in pridigo študirajo, in se postijo itd. in to vpričo vseh tretjerednic! In čez eno dobro leto v zadnjem, 10. zvezku «Cvetja», ko je zahteval zadoščenje, ker mu je M. V. očital, da alkoholizem brani, v istem zvezku, z nova zmerja iste štiri župnike: veščce ste, veščce! in opekli ste se, pa ste se! In, da «ni dostojno i. i. pravično, da bi hodili katoliški kristjani in morda celo duhovniki take pridige poslušat. Pa celo v daljne dežele, z obilimi stroški!» In si domišlja, da bi bili celo sveti oče njegovega mnenja (če bi vedeli)!

Ta — ponižnost! Mogoča menda le v «ponižni obleki, katero že 43 let nosi».

Toraj župniki stoječi sredi boja za ljudsko blagostanje, hoteč iti na kongres priporočen od dveh katoliških shodov; dobivši dovoljenje svojega škofa in preskrbevši namestnika na svoje stroške, naj vprašajo prej še mnenja, ki nima druge skrbi, kakor da prekorigira nekaj spisov v svoj pravo(?)pis in vsak mesec napolni par strani platnic in da se vsede k pogrtnjeni mizi, ali bi jim milostno dovolil, ali pa naj se puste od njega celo leto javno pitati z «veščcami»??

In ta «katoliški kristjan» «odpušča» že drugič na platnicah svojim «ljubim» nasprotnikom, in pravi da jim je pripravljen noge poljubiti, v isti sapi pa kopiči nova sumničenja in meče nove psovke!

Avsec.

Brezalkoholne pijače.

Naše stališče glede brezalkoholnih pijač je:

Voda in mleko mora postati naša vsakdanja narodna pijača.

Za poboljšek in posladkanje bodi sadje sveže ali kuhano.

Treba bo narod učiti, kako se sadje ohrani sveže, in kako se ga v večjih možinah lahko skuha.

Ptujih nam ponujanih brezalkoholnih pijač ne smemo priporočati; nekaj, ker ne vemò iz česa so, nekaj, ker denar ne sme iz dežele.

Ustaviti se moramo, če nam abstinentom vsiljujejo take brezalkoholne pijače, kakor da bi človek ne smel vode piti, če je žejen, in ne piti, če ni žejen.

Ustaviti se zlasti odločno, če nas hočejo odirati z brezvestnimi cenami (n. pr. kupica limonade 40 h!!) morda tudi iz namena, da neabstinate — odstranijo s takimi cenami. A.

Listek.

«Piščalka za abstinate, pivce in pijance».

Mesečnik, posvečen protialkoholnemu gibanju na Slovenskem.

IV.¹

Ljuba moja Piščalka!

Toraj možila se boš. Pa meni nič prej ne poveš, ne kedaj, ne s kom.

Seveda, bo ter je v časti le, dokler otrokom darila nosi; varuh pa pri možitvi nima druge besede, kot da podpiše izpustnico.

Pa se nù! To ni za braniti, ko pridejo leta. Da bo tako hitro, tega nisem vedel.

Videl sem, da gledajo fantje za teboj. Pa ni bilo čuda, saj si čedna, za svojo mladost dosti modra, po novi modi oblečena in v novi struji študirana.

¹ Nadaljevanje od novembrove številke 1805.

Pa snubcev nisem še pričakoval. Kot varuhu zdela si se mi še otrok; pa sem bil pozabil, da je časnikarsko življenje veliko hitrejše — menda se vam mesci štejejo za leta. In, no potem, sedemnajst, osemnajst mescev, hočem reči let, je res ravno pravi čas, da se omožiš.

Časnikarce in pisateljice ste sicer rade emancipirane in samostojne pa se vendar vsaka rada nasloni na kako «močnejšo polovico».

Nimam sicer pri tem dosti besede; tudi ne vem, če Ti bo prav, vendar kakošen svet bi Ti pa le dal.

Pijanca vem, da ne boš vzela; te najnavadnejše nevarnosti, «da bi ga bila žalostna», ne bo pri Tebi, saj Te snubijo le abstinentje.

Ali tudi pri abstinentih je treba previdnosti, še večje, saj so Ti stric iz Gorice — ki sicer ne govore s Teboj — pošto dali, káksni so ti abstinentje: hinavci, fanatiki, skopuhi, brezverci! — Kar je bilo svetih, so že izumrli.

Eni so skopuhi! Tacega ne jemlji! Boš stradala pri njem, da Te bo veter zanašal in krilo bo tenko, da boš zmrzovala! — S tem pa ne rečem, da živi in se oblači — bahato kakor dosedaj. V zakonu mora biti vse solidno pa — varčno.

Tiste leposlovne ekstravagance kar pusti — zaljubljeni romani in lirika — to ni za vrlo gospodinjo.

Torej varčnega, pa ne skopega! Skopuh abstinent, to more biti še grši, ko tak, ki ga pije le, če ga zastonj dobi.

Drugi so zopet hinavci: ne samo tam v «lepi Kaheciji», kjer mohamedanski abstinentje izverstno vinsko kapljico skrivaj radi pijejo. Kakor so stric «brali, tudi v Ameriki podobno delajo mnogi, [ki so očitno mej abstinate zapisani». Ali pa namesto alkohola pijo opij ali žro morfij — kakor je stricu sam doktor Hueppe povedal na pivovarskem kongresu — če morda celo ne žvečijo ali šnofajo tobaka! Toraj dobro glej, da ne dobiš za moža abstinenta-hinavca, ker najbrž se je ta nesnaga že tudi med nami zasejala, sicer bi ne bi bili stric že trikrat tega ponavljali.

Še hujše je pa, ker so vsi ti abstinentje obenem fanatični in «ra-biatni». Zdaj si pa misli, kaj te čaka, in če ne-bi bilo bolje, da «tako» ostaneš.

Fa saj vem, da Ti ne bo za ubraniti. Tudi res potrebuješ opore in gospooarja. Oče je zopet šel po svetu, menda Ruse in Poljake spravljat, na botra se zanašati je nekako preveč po otročje, jerobovo varstvo je nekako nadležno, najslajši jarem je menda pač zakonski, torej Ti res ne kaže kaj drugega.

Še nekaj bi Ti rekel: brezverca pa le ne jemlji. Že dozda si nerada molila, nekateri so Te imeli kar za krivoverko, če bo še mož tak, prideš ob ves kredit. Za to Ti resno svétujem: vzemi kristjana in pred poroko moli konfiteor in vero.

In glej, da bo v vajini hiši kaj svetèga na steni: proč vrzi tiste brez- in krivo-verske Fórele in Eggerje in kupita si v zlatih okvirjih vrle katoliške može: Starke-ja, Hueppe-ja in Stowasser-ja.

Kakor se čuje, prišla boš z možnostjo v res častivredno družino. Mnogoštevilni in vplivni svaki in svakinje Ti znajo le koristiti, če se jim prikupiš. Eden, hud Slovenec, vsak dan predava o véliki politiki in ima baje zveze celo z vojnim ministrstvom; če tá eno besedo za Te reče, bodeš imela vstop tudi, koder si dozday našla zaprte vrata. Drugi zopet imajo stik z ljudstvom, tretji itd. z dijaki, učitelji, profesorji. To Ti bo vse prav prišlo, ker Tvoj poklic je, da prideš z vsemi v dotiko.

Nekaj bo pač — pa kje je za vse prav? — kar Ti bo pri Tvoji antipatiji do alkohola neprijetno: nekateri Tvojega prihodnjega svaštva so precej navezani na alkohol.

Ravno tisti vplivni politik je vsak dan na večer hodil in vabil h Kampošu. Kar je Kampoš odšel, je nekako bolj soliden postal, zdaj hodi menda rajši v gledišče. Tisti ljudski tribun zopet kakor Kato vsak govor stereotipno konča: Klauerjev «Triglav» je najbolj zdrav izmed vseh likerjev!

Zadnji čas celo pomaga ustanavljati «žganjarske manipulacije» in gre na roko tistim, ki «vino» déljajo. To smatra najbrž za posebno domoljubno delo.

Vidiš, to Ti bo neprijetno: če boš kaj rekla, bo zamera v svaštvu in kreg pri hiši, če boš molčala, Te bo vest pekla in Ti bo hudo pri srcu.

Ima pač vsaka stvar solnčno in senčno stran, zato je dobro za tiste, ki se lahko po vetru obračajo.

Pri možitvi ženska tudi priimek spremeni. Bo dobro za Te, da se iznebiš tako spodtakljivega imena — da se ga Tvoj goriški stric niti imenovati ni upal.

Če ne boš morda po izgledu grofice, ki vzame barona, rajši na rojstno ime slišala. Pa za to se mi zdiš predemokratična. Prej bi djal, da boš po navadi pisateljic svoje dekliško ime pridevala moževemu. Pa naj bo kakor hoče, to bo Vajna skrb; ime ni vse, dasiravno je lahko — program.

To se mi je zdelo potrebno Ti povedati, ker vidim, da družega nimaš, da bi Ti kaj svetoval. Znanprej Ti bo že lažje, ko boš imela moža in obširno žlahto.

Sicer ne vem, če sem Ti ustregel, vendar upam, da mi vsaj sporočiš, ali bo pred pustom ali že pred adventom.

Tvoj boter in varuh

Avsec.

Iz mrtvaške knjige kralja alkohola za slovenske pokrajine od dne 26. marca 1898 dalje.

(Dalje.)

Prepis iz mrtvaške knjige l. 1905.

Slov. 118. 19. maja so se v Volavljah pri Prežganju stepli fantje; 31 letnega Janeza Ljubiča so tako pretepli, da je drugi dan umrl; uzrok žganje.

Slov. 133. *Žrtve žganja.* Nedavno je pri Sv. Duhu pri Škofjiloki umrl v hlevu bivši posestnik I. P. Žganjepitje ga je končalo. Vsled žganja je v nekih vislih umrl I. Š. bivši posestnik v Žabnici. Žrtev žganja je tudi umrl P. F.

Slov. 144. V Slavini se je 35 letni delavec Alojzij Nagade iz Hraš napil žganja in umrl.

Slov. 155. V Spodnjem Dobju sta se sprla brata Tomaž in Janez Presl, ker je bil Tómaž nekoliko pijan in je razgrajal po hiši, ko je Janez že spal. Tomaž je potegnil nož, ter prerezal Janezu grlo, da je ta v kratkem umrl.

Slov. 170. V Dravo je padel in utonil v bližini Maribora 36 letni vinjeni Peter Ferlinc iz Št. Petra.

Slov. 174. Umrl je v Kapljivasi dne 28. jul. Val. Lah vsled žganja. Pil je žganje zjutraj, nesel en liter domov, pil, dokler ni umrl.

Novi list 251. Iz 8 m višine je pal težak Ivan Gorenjec v Trstu dne 2. avgusta. Nekoliko vinjen je zaspal na zidu, ter padel in si razbil črepinjo. Nesrečna pijača!

Slov. 177. Ubili so v Gorjah dne 25. jul. Jožefa Ulčarja. Ubijalec mu je s cepinom zadal udarec na prsi in dva na glavi, ter mu prebil črepinjo. Uzrok žganje.

Slov. 195. Mrtvega so našli na Kilavcu pri Tržiču znanega žganjarja Antona Godino. Ubilo ga je žganje.

Domoljub 19. V Spodnjem Bitnem pri Kranju je nek mož žganjaril tri dni brez hrane. Komisija je dognala, da je umrl vsled obilo zavžite pijače.

Slov. 236. Mrtvega so našli pod mlinskim kolesom 13. okt. zjutraj mlinarja Franceta Kranjc iz Dražinskevasi pri Belicerkvi. Zvečer je baje pil v gostilni, ter se preveč nalezal, da mu je zmanjkalo tal in je tako našel smrt v koritu pod mlinskim kolesom.

Slov. 238. V Smedniku je 13. okt. umrl 40 letni Franc Podjed vsled obilo zaužitega žganja. Mrtvemu je obraz silno zatekel in začrnel. Opoldne

je še pretepel svojega očeta, šel iz hiše in se vlegel poleg pota, kjer je izdihnil. Pač žalostna smrt!

Slov. 239. V prsa je z nožem zabodel v Arclinu pri Vojniku delavec Janez Vengust posestnika Jožefa Kovača. Sprla sta se v gostilni. Dvomijo da bi Kovač okrevail.

Slov. 147. Nagloma je umrl na Rakeku 68letni Gregor Brenčič iz litijskega okraja. Urok preobilo zaužiti alkohol.

Slov. 260. V Piranu so našli ustreljeno 4 letno Marijo Cendek. Ustrelil jo je v pijanosti z očetovim revolverjem njen 10letni bratec.

Slov. 263. Žrtev žganja. Pri M. D. v Polju se je dne 13. novembra hlapec Janez Juvan ob 9. zjutraj napil žganja, padel v nezavest, ter ob pol 8. zvečer že umrl. Tovariš njegov 14letni deček se je tudi opil in je komaj odšel smrti. Proč z žganjem!

Slov. 164. Žrtev žganjepitja. Dne 13. nov. so našli 68letno gostijo Nežo Lušino iz Gosteč obč. Medvode v sosednem kraju Pungert v bližini okrajne ceste v grapi mrtvo. Ponesrečena je bila žganjepitju zelo udana ženska, šla je čez ozko brv preko 1'50 m široko grapo z vodo, padla na usta in se zadušila.

Slov. 267. Mrtvega so našli na cesti Martinhrib in Laze 17. nov. 30letnega Andreja Sterleta iz Poljan. Ljudje so ga videli pijanega iti v dotični smeri. Gotovo je pijan na cesti obležal, zaspal in zmrznil.

Slov. 274. Utonil je po noči 27. nov. kakih 50 korakov od vodovodne postaje pri Težki vodi udovec Franc Šimc iz Stopič, posestnik. Mož je bil baje precej «sladko ginjen».

Slov. 280. V nedeljo 3. dec. se je črevljar Ignac Gorjup iz Škofjevasi na Štajerskem tako napil žganja, da se ni mogel premakniti iz mesta. Ko so ga zvečer spravili iz hiše, se je pred hišo vlegel na klop in zaspal. Ko so ga zjutraj hoteli zbuditi, so videli, da je mrtev.

Slov. 284. V pijanosti je zmrznil v Radgoni črevljar Kovačič.

Slov. 291. Dne 18. dec. sta pila Valentin Habe iz Podrtije in Jakob Sermov iz Idrije v gostilni Alojzija Kobala iz Idrije. Popila sta 6 litrov vina in se ob 9. uri zvečer vinjena vračala domov. Na poti zašla sta s poti in zabredla pri Lakirjevem mlinu v potok. Habe je utonil. Semrova pa je našla okoli polnoči njegova žena, ko se je še oklepel brega, a bil je že brez zavesten in bi bil gotovo utonil, da ga ni rešila žena.

Slov. 296. Na praznik sv. Štefana se je v gostilni v Stražišču pri Kranju pozno v noč plesalo in pijančevalo. Posledica tega je bila, da je neki fant zabodel tovariša v trebuh in ga ranil nevarno; bil je previden s sv. zakramenti za umirajoče. To dela nesrečna pijača.

Gorica 103. V sredo 27. dec. so našli v Soči pod Solkanom truplo onega Andreja Jana iz Gorenje Trebuše, o katerem smo svoječasno poročali, da se je izgubil, vračajoč se iz Štajerskega domov, kjer je bil s

svojimi tovariši in bratom na delu. Nesrečnež je bil, kakor smo že poročali, še precej vinjen, in je najbrž sam zašel na rob prepada, kajti o kakem ropu se ne more z gotovostjo sumiti, ker so našli pri Janu 88 K denarja.

Slov. 297. V Bači ob Soči je nekaj fantov pred mesnico mesarja Bacolina postavilo slamnatega moža. Na to so poklicali Bacolina, češ da hoče vlomiti v mesnico tat. Bacolin je tekel s sekuro nad slamnatega moža ter ga usekal po glavi. Bacolin je mislil, da je izvršil umor, pobegnili v gostilno, ter se ondi tako napil, da ga je po noči zadela kap.

(Dalje sledi)

J. Kosec.

To in ono o alkoholu.

Letos 2., 3. in 4. rožnika se je vršil v Tarnovu shod poljskih abstine $\bar{z}$ vo zorganiziranih v društvu «Eleuterija». Iz poročila tajnikovega navajamo nekaj števil, ki osvetlujejo delavnost «Eleuterije».

Od ustanovitve društva, to je od velicega srpana 1902 do 30. apr. 1906 je društvo:

	do 1905	do 1906
I. Ustanovilo krožkov in oddelkov	20	29 (+9)
II. sprejelo udov:		
a) dosmrtnih	895 (28 $\frac{5}{10}$ %)	1376 (25 $\frac{8}{10}$ %)
b) začasnih	2247 (71 $\frac{5}{10}$ %)	3952 (74 $\frac{2}{10}$ %)
c) skupaj	3142	5328 (+2186)
III. odpadlo je udov	432 (13 $\frac{7}{10}$ %)	1157 (21 $\frac{7}{10}$ %)
IV. ostalo udov	2710 (86 $\frac{3}{10}$ %)	4171 (78 $\frac{3}{10}$ %)
V. prirejeno predavanj	281	578 (+297)
VI. izdalo brošur, odzivov, letakov	46.000	74.000 (+28.000)

Peticija zveze avstrijskih ženskih društev

naj se vpelje nauk o alkoholizmu v šole, je že dosegla prvo zmago. Ministrstvo prosvete je razdalo med letošnje abiturijentke ženskih pripravnic 3500 izvodov izdanega od te zveze «Odziva k učiteljicam». To je prvi oficijelni korak v tej zadevi. Upajmo, da bo sledilo kmalu vvedenje primernih podučnih beril v čitanke in berila ljudskih šol.

Šolska abstinenčna društva v Belgiji

so štela koncem leta 1905 65.150 otrok v 3.208 ljudskih šolah in 18.876 mladine v 1068 višjih šolah. Od začetka propagande med otroci in mladino so pridobili abstinenti 333.657 udov in tako zagotovili bodočnost gibanju in fizično in moralno zdravje mladega rodu.

Najstarejši mož na svetu je v New Yorku živeči dr. Charles Smith. Leta 1900. je obhajal svojo 124 letnico. Smith je bil 50 let zdravnik v New Yorku. Stari mož je vegetarijanec in ne pije nikdar alkoholnih pijač. Izgleda krepko, podoben je 50 letnemu možu in ne nad 124 letnemu starčku.

Slov.

Abstinentov duhovnikov je 300 v trijerski škofiji na Nemškem.

Slov.

Nemški guttemplarji imajo zdaj 1000 lož z okoli 30.000 člani, ki se vsi popolnoma vzdržujejo alkoholnih pijač. Otroci tega sveta so pač modrejši v svojem rodu, kakor pa otroci luči.

K.

Za XI. mednarodni protialkoholni shod v Stokholmu je švedska vlada dovolila 15.000 kron. Shod se bo vršil od 28. julija do 3. avgusta leta 1907.

OLGA KOBILANJSKA.

ZEMLJA.

Povest, prevedena iz maloruščine.

(Dalje.)

Sklonil je glavo kot popred na prsa, zgrbančil bolešno čelo in klepal pred seboj dalje molče svojo koso, še celo boli pridno.

Ona ni obmolknila. Kmalu iz sredine hiše, kmalo iz dvorišča, razlegbl se je žalostno njen glas, vedno je plakala. Od časa do časa se je dvigala njena suha desnica... in grozila komu v daljavi... Med tem je nastala noč. Jasna in tiha — našla je oba, kako sta počivala vsak v globoki tišini v temni koči... brez snu, s strupenim gorjem v srcu...

O tem času, ko je Mihajlo pričakoval svojega dekleta, ukradel se je Sava kakor tat med vrtovi in mimo hiše k Rahiri.

Ona je stanovala s svojimi starši v mali hišici v bližini starega, veličastnega gozda, ki je stal poleg vasi kot velikanski zid, nedaleč od najboljše Marijine tovarišice, razumne in gladkega jezika Dominike.

Stari Hrihorij in njegova na eno oko slepa žena Tetjana nista imela nobene zemlje in sta najemala po nekaj oralov polja od tujih ljudi, da bi tako svojo bedo prerinila naprej. Majhna hišica, ki je stala v sredini majhnega vrteca, bila je stara in razbita in zdelo se je, da se je po vsakem silnem vetru še bolj nagnila naprei proti gozdu.

Hrihorij je bil delavec, njegova žena je hodila ž njim na dnino, prijela se je vsakega dela, le Rahira je ostajala doma in preživljala svoje dni v brezdelju ali pa se je sukala po vasi, zadrževala se pri vsaki hiši, kjer so bila dekleta ali pa mladi fantje in pričela razgovor.

Bilo je res, da je bila ona, ali pravzaprav njen oče, ciganskega rodu.

V sosednji vasi, ki se je pa imela za trg, ker so še v njej vršili semnji in trgi, naselila se je vže v davnih letih naselbina ciganov.

Takratni dedič (gospodar, graščak) in lastnik vasi je podaril tej naselbini košček zemlje. Tiho se je nastanila tam in to zemljo skupaj s prebivalci so imenovali «Ciganija».

Cigani so imeli svojega posebnega dvornika, svoje občinske svetovale, in so se držali krepko svojih navad in ciganskih postav. Najlepšo ciganko je vzel lastnik vasi v svoj dvor in ona je živela tu v razkošju kakor kneginja v davnih pravljicah.

Toda leta 66.—67. so prinesla spremembo. Zavladala je lakota, prišla je kolera, mnogo družin je umrlo, mnogo se jih je preselilo iz Ciganije v Moldavo, ti pa, ki so še ostali na mestu, so se pomešali z drugimi prebivalci in le malo jih je ostalo vernih svojim izročilom in navadam.

Stari ljudje, ki so se spominjali dobrih časov v katerih je cvetela Ciganija, so pripovedovali marsikatero zanimivo povest o njihovem življenju in delovanju in značaju in o njihovi posebni nadarjenosti za go-ljufijo. O tem so pripovedovali s sočutjem in z neko toploto.

Kadar si šel mimo njihove trate, kjer so se v poletnih dneh pasle navadno ukradene ovce, mogel si se na primer v nedeljo nasmejati, da bi počil od smeha. Vsi mali cigančki so se tu zbirali nagi v rojih, plesali, se podili in vrteli drže se za roke — kakor blisk, da so njihova črna telesa kar tako migala pred očmi in se bliščala. Metali so se mimoskoda pred noge in jih prosili z divjim in opornim kretanjem miloščine, kričali in moledovali, peli in tulili in počenjali tako reč, da je vsakdo, kdor je šel mimo, mimo volje segel z roko v žep in se nasmehnil.

Imeli so svojo posebno godbo, trgovali so z leseho posodo, imeli so svoje rokodelce, a v soboto se je obleklo večji del žensk v cunje in šlo po sosednjih vaseh beračiti. Hrihorij Čunkač, oče Rahire je bil potomec Ciganije. Oženil se je s sestro Marije, z na eno oko slepo Tetjano, ker je imela nekaj oralov polja, a ko je vse zapil, je moral najemati polje in hoditi po dninah.

Tetjana je bila dobra delavka in je imela kot taka glas po vsej vasi. Njej in temu glasu moral se je Hrihorij zahvaliti, da je dobil delo, drugače bi ne imel niti enega svojega privrženca niti svojih rok. Bil je tat in je imel na svoji vesti ne eno človeško življenje. Nekoč se je napil in je potolkel potem nekega starca tako, da je ta potem umrl. Zato je sedel dolgo časa v ječi, toda ko je prišel na svitlo ni bil niti za las boljši.

Rahira se je vrgla čisto po njem in on jo je ljubil kot svojo dušo. Imela ni samo njegovih okroglih, otožnih, črnih oči, toda tudi njegov značaj se je odbil v njej kot v zrkalu. Lena do obupanja, vlačila se je cele dni brezdelno po vasi, se razgovarjala in ogledovala vse, kar ji je palo v oči, zlasti pa perutnino, ali pa je postavala tam, kjer so kmetice belile svoje platno, da bi potem, pri ugodni priliki ta ali oni kos neopaženo stisnila pod pazduho.

Njena mati ni imela doma nobene prostosti in nobene besede in je delala vedno le to, kar ji je velel mož in česar je želela hčerka. Bila je za oba samo molčeča, neumorna mašina. Pri mladih kmečkih fantih ni imela Rahira nobenih simpatij. Zaničevali so jo javno in so se glasno iz nje smejali. Ponujala se je vsacemu in ni bilo težko pridobiti si njeno ljubezen.

Nobeden fant je ni prosil na plesišču na ples, toda ona je lazila od enega do drugega kot podlasica in se dobrikala in prosila toliko časa, dokler je ni potegnil ta ali oni na pol šaljivo na pol resno k plesu in potem, ko se je parkrat zavrtel, odvrnil jo je od sebe ali pa odposlal z dvoznačnimi besedami na prostor.

Toda ona se je smejala s tega. S svojimi belimi, bliščečimi se očmi in rdečimi, izbuljenimi ustnicami prišla je pri sledečem plesu spet nazaj, kot bi se nič ne bilo zgodilo, se spet smejala k njim in znala je spet obrniti na sebe pozornost in dobiti svojega. Vže nekaj mesecev je visel na njo Sava. Simpatija se je pričela na plesu. Z dovtipi in s smehom, z draženjem spremenila se je slednjič v grozno, strašno silo.

Rahira je bila starejša od njega. In radi tega — ali pa je ležalo to v njeni naravi, znala ga je tako voditi, da je skoraj ni bilo točke, v kateri bi se ž njo ne strinjal in se ne podvrgel na slepo njenim izmišljotinam ali pa na pol divjim kapricam. Bila mu je boginja in držala ga je pri sebi kot z magično silo.

Poleg tega je pazila na vse njegove želje in vsak njegov korak je bil sprejet od nje s hvalo.

Pri njej je našel podporo za svoje najsurovejše in najnižje strasti, ker v svojem zaslepljenju ni opazoval njenih napak, potapljal se je vedno bolj in bolj v atmosfero njenega duha in duše. V družbi njenih starišev se mu ni bilo potreba nikdar vezati. Pil je skupaj z njimi in ni videl v tem nič sramotnega, biti pijan. Za vsako reč so našli kakšen izgovor, a kadar je prinesla R a h i r a domov košček belega platna ali ukradeno kokoš, ter pripovedovala, kako se je eno ali drugo znašlo v njenih rokah, bilo je glavno pri stvari, kako je naredila, da je to dobila v roke in kaj poreče k temu on. On se je pa smejal z divjim, pridevljanim smehom in je občudoval njeno srčnost in navzočnost duha. Obnašal se je z njo svobodno. Oče in mati ju nista vezala v ničem in tako je preživel S a v a z njo cele večeri in noči in nikdo se ni brigal za njuno medsebojno razmerje in za to, kaj počeniata...

Stara sta šla v sosednjo vas na delo in se še nista vrnila. Ona je sedela sama na trati pred kočjo in, pričakovaje S a v o, gledala nepremično z velikimi očmi v žareči mesec.

Nedaleč od hiše na desno se je raztezal velik, črn gozd, na levo pa vrtovi sosednjih koč in globoka tišina je vladala povsod.

Kaj, da še ne prihaja!... A obetal je, da pride še pred zahodom solnca. A kje je že zdaj solnce!... niti sledu ni več o njem. Noč se je razcvela kolikor mogoče razkošno, na mesto solnca je zazorel mesec in se razšaril, kakor da bi vabil k sebi.

Gotovo so ga nalašč zadržali doma pri kakšnem delu, samo da bi ne mogel iti k nji! Teta M a r i j a l o, ona je tako hudobna! Ona sovraži njo, R a h i r o. Videla bi jo raje danes kot jutri na odru, in vse zato, ker jo ljubi S a v a in kodi kljub vsem zabranjenjam in grožnjam k nji in se nje drži.

In velike, neutešene, nespokojne oči so zažarele. Nalašč mora držati S a v o pri sebi, njim nalašč bo Sava ljubil njo in vzel njo za ženo, njim navlašč... navlašč... Tej stari, skopi vrani navlašč in njemu, M i h a j l u ki se je delal tacega svetnika...

To jih nič ne briga, če jo on ljubi. Ona bo že vsem njim pokazala, kdo da je, zlasti pa tej stari čarovnici! In kakšna teta je to? Ima denar in krave, ima platno in med, vsake vrste živo, a niti ne pogleda tje, kjer oni stanujejo!

Včasih niso imeli po več dni koščka kuleže, nobenega mleka, a ona se je delala, kot bi jih ne poznala. A njena mati T e t j a n a ji je rodna sestra. Toda to mora še občutiti. Ona ji že pokaže in naj bi bila še tako zdrava. V sosednji vasi ima teto, ki se razume na vse vrste zeljišča in

na vse čarolije, k nji pojde in dobi kakšno hudo zeljišče. Jo bodo že pustili pri mizi! Njo in Sava...

Črni, suhi pes, ki je bil nedaleč od hiše privezan na motoz, je nenkrat srdito zalajal. Toda takoj nato se je vlegel na zemljo, vlekel se nekaj korakov ponižno naprej, spustil glavo na razprostrte sprednje tace in zamahal živahno z repom ter spremenil lajanje v dobrodušno sladkanje. Nato je obmolknil. Bil je Sava, ki je prišel. Šel je hitro. Pod pazduho je držal majhen zavitek.

Ona je skočila z mesta in zletela k njemu.

— Šele zdaj, Sava? Čemu tako pozno? — vprašala je nepotrpežljivo in iztrgala zavitek izpod pazduhe.

— Kaj hočeš, če so me pa zadrževali. Moral sem jim še moke namleti, ker je stara tako hotela! — izgovoril se je in jo objemal okoli vratu. — Zato sem ti pa prinesel moke za nekaj kuleš. Lahko si takoj skuhaš. In kos sira sem ti prinesel. Kaj ne, da imaš rada sir, hm?... — Pri tem se je nasmejal in tudi ona se je zasmejala in pokazala svoje prekrasne, bliščeče se zobe.

Nato je razgrnila iz perja sir, snela slastno košček, ostalo pa zanesla skupaj z moko v hišo in se spet vrnila k njemu. Med tem se je vsedel on na trato in vzel izza jermena tobak. Ona se je vsedla blizu njega in ga objela z roko okoli vratu.

— Veš kaj, je pričela, — jaz mislim, da bosta stara danes tam prenočila. Poglej, kako je pozno! Če se doslej nista vrnila, se gotovo več ne vrneti; prenočita tam. Ostani tu in bova govorila. Tebe drže vže tako tam cel dan, kakor psa na verigi. Kaj si delal danes cel dan?

— Kosil. Cel dan sem bil uprežen.

— Kaj je pa on delal?

— On se dela že za velicega gospodarja. Vedno deli nauke in opomine, kako naj delam to ali ono, kadar njega ne bo doma.

— Da bi se le že enkrat spravil... — dodala je obrnivši svoje velike črne oči na mesec. — On je tak, kot naš «hudobni duh», Sava. Meni se vedno zdi, da nama pride od njega še nesreča.

— Eh, nesreča! — čudil se je mladenič. — Bi rad vedel, kaj mi more storiti!

— Nagovarja stare proti tebi.

— I...

— Ti si neumen, Sava.

— Zakaj neumen?

— Ti ne vidiš, kako se hlina starim... kako teko potoki iz oči tete, a stari malo da duše ne izgubi iz bolesti po njem? Misliš, da kadar bo pri vojaki, bodo manj skrbeli zanj? Jaz ti povem, za njim bo moralo vse iz hiše v mesto. Ves denar, vsa perutnina, vse. A ti bodeš, kakor

norec, ki bo tu sedel in za vse delal. O-ja, tako bode, boš videl, da bo tako.

— Kaj pa naj počnem?

— Nagajati. Ničesar ne delati. Ti si ravno tako njihov sin, kakor on.

(Dalje sledi.)

Shod abst. duhovnikov.

V kratkem bo sklicau v Ljubljani shod duhovnikov abstinentov, in tistih, ki ne pijo več redno, marveč le izjemoma, ter priznavajo pomen popolne abstinence za boj proti alkoholizmu.

Govor bo tudi o glasilu za protialkoholno gibanje.

Prosimo za obilno udeležbo, in pa za stvarno s citati utemeljeno kritiko in za premišljeno sestavljene nasvete.

Dan in kraj se bo naznanil po časnikih ali vabilih.

Urednik.

Pabrki na polju staroruskega slovstva in zgodovine.

1. Kako je nastala ruska država.

(Dalje.)

b) Na hozarski vpliv na središče ruske države, na poljansko zemljo ali «Kijevščino» kaže še nek drug dogodek: staroruska desetična vojaška organizacija. Vsak ruski knez je imel moža z naslovom: «tisjacki», ki je bil poglavar kneževine družine v njegovi odsotnosti. Pod «tisjackom» so stali «socki» (stotniki), pod stotniki «desjacki» (desetniki). Taka desetična vojaška organizacija je bila v navadi pri Mongolih in je morala priti k Rusom od Mongolov ali od ord, ki so bile z Mongoli v stiki. Toda edini azijski narod, ki je zamogel vladati ruskim rodovom, so bili Hozari in najbolj verjetna je misel, da je ta ustanova prišla k Rusom od Hozarjev. Ta organizacija po desetinkah je morala biti med Rusi jako stara in je pozneje, ko se je razvila družinska organizacija, vedno bolj slabela in naposled popolnoma zgubila svoj vojaški značaj. V Novgorodu na primer imata «socki» in «tisjacki» vže samo sodno in upravno oblast, na Volinju je postalo «sto» v XIII. stoletju neke vrste finančni odsek, v XIII.—XV. stoletju je prešla desetična organizacija ponekod na kmečko ljudstvo, odvisno od knežjega gradu, in je popolnoma zgubila vojaški značaj. V starejših zgodovinskih časih je bil «tisjacki» glavni knezov vojskovodja, drugače pa tudi vže takrat ni imel posebnega značaja. Da je pa nekoč imel «tisjacki» velik pomen, se razvidi iz tega, da so se v Kijevščini dogodki dotovali ne samo po imenu kneza, ampak tudi po imenu «tisjackega». Desetična organizacija je torej prišla k Rusom od Hozarjev, pozneje, ko so se Rusi osvobodili od Hozarjev, je tudi hozarsko organizacijo izpodrinila druga — družinska, in od prejšnje so ostali samo še sledovi.

Pri tem opazimo še neko čudno posebnost. Vsak knez je imel po enega «tisjackega», ki se je imenoval ali po imenu kneza ali pa po imenu glavnega mesta, samo v kijevski kneževini jih je bilo več: v Kijevu, v Belgorodu in v Višgorodu. Desetična organizacija je morala torej priti na Rusko vže takrat, ko poljanska zemlja še ni bila združena v eno, kijevsko kneževino.

c) Druga sled hozarskega vpliva je oficijelen naslov kijevskega kneza — «kagan». Ruski knez, o katerem poroča Liotprand, da je leta 839. poslal svoje poslanca v Carigrad, se je imenoval «kagan», arabski pisatelj Ibu Dast pravi, da se ruski kralj imenuje «kagan Rus», v «Slovu o Polku Igorjevem» se imenuje «kagan Oleg», sv. Ilarion, metropolit kijevski je imel okrog l. 1036. v stolni cerkvi v Kijevu v navzočnosti Vladimirjevega sina Jaroslava modrega, slavnostni govor na Vladimirja, katerega imenuje vedno «veliki kagan Vladimir». Ime «kagan» so nosili hozarski vladarji in od njih so ga prevzeli kijevski knezi, ko so postali samostojni.

d) Tudi takozvana «Nestorjeva» ali začetna letopis trdi, da je ruska zemlja nekdanj stala pod vplivom Hozarjev. «Kijevski bratje» Kij, Šcek in Hortiv so po njegovi povesti, pregnali Hozarje in ustanovili

na gori mesto Kijev. Pozneje so bratje pomrli in narod je spet plačeval «danj» Hozarjem. Nato sta prišla Askold in Dir in vprašala: «Komu plačujete danj?» Odgovorili so: «Hozarjem». Rekla sta: «Nikar ga ne plačujte Hozarjem, plačujte ga raje nama.» In ko je Svjatoslav šel na pohod na Hozarje, je najpred osvobodil Vjateče, ki so jim plačevali «danj».

Zgodovinarji vldijo v teh opazkah odmeve tradicije o nekdanji podložnosti Ukrajine pod Hozarji. Ko je hozarska država pričela razpadati, so se Rusi osvobodili in bilo bi pretirano reči, da ima ruska država začetek v hozarskem gospodstvu. Gotovo je pa hozarsko gospodstvo tudi nekaj vplivalo na nastanek in razvoj in obliko starokijevske kneževine.

2. Drugi zunanji vpliv, ki je sodeloval, da je nastalo ob Dnjepru središče velike slovanske države, je bil grški. Morda je bil ravno vpliv grške trgovine odločilen, da je središče staroruske države nastalo v Kijevu.

Sedanja Rusija je že v prazgodovinskih časih čez Črno morje trgovala z Malo Azijo in Grecijo. Ta trgovina se da po izkopinah zasledovati od konca neolitične kulture: eksotične mušlje, jako starih mogil (kamenene in zgodnje kovinske kulture), posode takozvanega predmikenskega tipa, medeni in bronasti izdelki svedočijo jasno o tej trgovini. Najstarejši zgodovinski trgovci ob Črnem morju so bili Feničani in Karijci. Toda o njihovi trgovini ne vemo nobenih podrobnosti. Od njih je prešla Črnomoška trgovina na Grke in sicer je največ naselbin ob Črnem morju ustanovilo mesto Milet. To mesto so ustanovili grški Jonci na Karijski zemlji v Mali Aziji. Radi tega je bilo že od početka prebivalstvo mešano iz Grkov, Karijcev in Feničarov in je bilo čisto naravno, da je Milet nadaljeval trgovino svojih prednikov ob Črnem morju. Tu so ustanovili Milečani baje do 80 naselbin, med njimi so bile najvažnejše: Tira ob izlivu Dnjestra, Nikonson ne daleč proč ob istem izlivu, dalje na vzhod manj važni Isiakov, dalje Istrjan in Odec na vzhodu sedanje Odese, Olbija, ne daleč od izliva Dnjepra v morje, Pantihapej ob sedanjem Kerču na Krimu in Teodosija ne daleč proč od njega. Eno izmed najvažnejših onomorskih naselbin, Hersones na Krimu so ustanovili izseljenci iz Teosa. Nekatero med njimi kakor Olbija, Tira, Hersones, Pantihepej itd. so prišle pozneje do velike moči in bogastva.

Te naselbine so bile prav trgovske faktorije, ki so uvele kupčijo z domačini. Življenje naselnikov je bilo jako neprijetno, vedno izpostavljeno velikim nevarnostim. Kočujoči barbarski narodi so večkrat napadali grške naselbine, jih oropali in uničili, ali pa so zahtevali od njih velik davek. Toda kadar je nevarnost minila, so se domačini spet zbrali in postavili podrti mesto.

